

Posudek na disertační práci

Dočkal Viktor: *Detail a změna v dramaterapeutickém procesu.*

Katedra autorské tvorby a pedagogiky DAMU 2013.

Autor předkládá práci o osmi základních kapitolách, členěných přehledně a uzavřené zdrojovou literaturou. Vše tedy tak, jak se předpokládá. Hned zpočátku tedy konstatuji, že po formální stránce je práce vyhovující.

Téma práce je vítané a do naší psychoterapie přináší nové průhledy a také výsledky vlastního výzkumného plánu. Autor je známý jako jeden ze špičkových znalců dramaterapie, a to jak v rovině teorie, tak praxe. Základní myšlenky dramaterapie publikoval už v roce 2010 v podobě dílčího textu v *Základech psychoterapie* editorů Vybírala a Roubala.

Posuzovaný text je hutný, doslova nabytý myšlenkami, postřehy, zkušenostmi a je třeba jej číst pozorně a nespěchat. Čtenář je totiž vystaven pluralitě hledisek: divadelnímu, terapeutickému, filosofickému. Autor dokonce neváhá sáhnout až k myšlenkám z kvantové fyziky! Na dramaterapeuta (zde konkrétně v podobě směru *Vývojové proměny*, resp. *Developmental Transformation*, ve zkratce *DvT*) jsou kladené neběžné požadavky. Musí být nejen psychoterapeutem, ale musí mít i herecké/divadelní předpoklady a zkušenosti. V tom se dramaterapie, resp. *DvT* stává jedním z nejnáročnějších terapeutických směrů. Prvky dramatizace se sice využívají i jinde, např. v Pearlsově Gestalt terapii a samozřejmě v technikách psychodramatu, psychogymnastiky, anebo také ve Vyskočilově *dialogickém jednání*. Ve specifické podobě je tomu i v *integrované psychoterapii* Ferdinanda a Jiřiny Knoblochových.

V *DvT* však vnímám kvalitativní posun, kdy terapeut a klient se setkávají na vymezené scéně ve vzájemnosti, rovnoprávnosti. Terapeut je zde akčně rovnocenným partnerem, ale vnitřně i zodpovědným inspirátorem a korektorem dění, které spočívá na interakci vtělených jáství (embodiment). Autor citlivě a přesvědčivě popisuje, co to znamená empatické uchopování akcí klienta, sebe sama ve zmíněné vzájemnosti. A opakují, že je to mimořádně náročná práce pro všechny zúčastněné (děje-li se to například v práci se skupinou nebo dyádou klientů). Chci zdůraznit, že část práce věnovaná představení *DvT*, tedy ta část, která je běžně označovaná jako teoretická, je vlastní tvůrčí rozpracování všeho toho, co se o *DvT* ví. Velmi to oceňuji. Na řadě míst mě text vtáhl do vlastních teoretických i zkušenostně psychoterapeutických (byť ne přímo dramaterapeutických) reflexí. Jde o momenty setkávání, vtělení a tělesnosti, jistotě a nejistotě ve vztazích, stability jejího hledání, o dimenzionalitě naší nabývané a měnlivé zkušenosti, hry a hraní si, bytí teď a tady atd.

Jako na klíčové momenty ve výkladu DvT i ve vlastním realizovaném kvalitativním výzkumu autor obrací pozornost na *detaily* v dění v procesu terapie (tedy, řekněme, jakési možné momenty možného zvratu) a na dále to, co jsou, resp. mohly by být s tím související *změny*, proměny v prožívání, akcích, reflexích. A to opět vše na straně klienta i terapeuta.

To vše autor probírá podrobně a přechází tak k záměru pokusit se podívat na zmíněné fenomény výzkumně. Použil k tomu IPA (interpretativní fenomenologickou analýzu), která je uznávaným kvalitativním designem. V daném případě to znamenalo jeden rok spolupráce s jednou klientkou (tj. úvodní smlouva, základní rozhovor, následná roční práce s vedením deníků jak klientkou, tak terapeutem a v závěru společné procházení záznamů a terapeutovo zhodnocení).

Autor tedy prakticky doložil to, co bychom v prvním přiblížení snad tušili, ale možná blíže nezdůrazňovali. Totiž to, že zkoumané fenomény detailů v dění a stejně tak i změny jsou mnohem relativnější, měnlivé v závislosti na rovinách pohledů, času věnovaném jejich zkoumání. A proč se to v běžné psychoterapeutické praxi příliš nezdůrazňuje? Snad proto, že to na teoretické rovině sice uznáváme a hovoříme o důležitosti pružnosti a dynamiky v náhledech na vše, co se ve vztazích děje, ale přesto máme (snad i prostě lidskou) tendenci držet co nejpevnější strukturu a stabilitu a půdu pod nohama. To si více či méně hlídá každý z oněch stovek existujících psychoterapeutických směrů.

V tomto okamžiku se myšlenkově vracím k autorem zmíněnému světu kvantové fyziky. Velmi mně to připomíná diskuse o vztazích částic a vln ...

Předloženou disertační práci Viktora Dočkala považuji za vysoce kvalitní a vyhovující všem požadavkům na ni kladeným. Doporučuji ji tedy k přijetí k obhajobě před příslušnou komisí.

Praha, 31. srpna 2023

Jiří Šípek